

THEORIE EN PRAKTIJK

Kinderen houden ervan: van zand en water. Lekker kliederen, aanrommelen en ervaren hoe het voelt. Kleine ontdekkingen doen, zoals: sop maken in lauw water, sponsjes uit knijpen of zand zeven met verschillende zeefjes en trechters. Dit spel met ongevormde materialen is voor veel kinderen een activiteit met ontwikkelingswaarde. Juist omdat deze materialen zo 'meegeven' en nooit stuk gaan. Alles wat je doet is herhaalbaar en herstelbaar, alles is altijd goed te doen en nooit fout.

Spel met zand en water

Als de waterbak en zandtafel voorzien worden van diverse andere attributen kunnen kinderen heerlijk spelen. Denk maar aan:

- een babybadje met poppen, washandjes en handdoeken;
- een afwasbak met plastic buizen en slangen, plastic flessen met gaatjes;
- een zandtafel met bakjes met steentjes, takjes en schelpjes;
- een zandtafel met vochtig zand met allerlei schaalpjes en bakvormen.

Zand en waterspel leveren niet alleen veel exploratief en manipulerend spel op. Kinderen gaan ook rolgebonden handelingen en kleine spelscripts spelen. Water kun je gieten, maar je kunt er ook thee van zetten en die samen met je pop opdrieken (zie voor veel voorbeelden *Basisontwikkeling voor peuters en de onderbouw*, 2017). Combinaties van materialen vormen opstapjes om overgangen te maken van manipulerend spel naar rolgebonden handelingen en rollenspel. De leerkracht speelt natuurlijk ook een belangrijke rol. Niet alleen bij het inrichten van de zand- en watertafels, maar ook bij de begeleiding van het spel van kinderen. In dit artikel komen drie praktijkverhalen aan bod, waarin dat duidelijk wordt.

Metten met water

Op basisschool De Komeet in Malden wordt er in de groepen 1-2 gespeeld met water. Op de gang is een heus zwembad gemaakt en in alle groepen staat een watertafel en soms zelfs twee! Eén wordt gebruikt om te ervaren welke spullen drijven en zinken, en in een andere is het vrij experimenteren met een trechter, flessen en bakjes.

Bij leerkracht Ingrid kunnen de kleuters meten hoeveel bekertjes water er in een fles passen. Dit schatten ze van tevoren eerst in. Ze denken dat er vier bekertjes in passen. Ze werken goed samen en doen het heel precies om erachter te komen hoeveel bekertjes water er werkelijk in passen. Ze hebben bovenal heel veel plezier in dit kleine onderzoek. Uiteindelijk zetten ze zes streepjes als resultaat. Later in de kring kijkt Ingrid met alle kinderen terug op deze activiteit. De meetactiviteit wordt herhaald met verschillende groepjes. Dan komen de kinderen erachter dat de

uitkomsten verschillen. Het ene groepje met zes bekertjes en een ander groepje zeven. Hé, hoe kan dat nou? Dan volgen er gesprekken over precies gieten en tellen en noteren. Waar een bak met water allemaal toe kan leiden!

Groep 1-2, Basisschool De Komeet in Malden

Fotografie: Anne Reijntink

Krrrrrokodil...

Opgepast! Op kinderdagverblijf 't Vonkje zitten en lopen overal krokodillen. Het prentenboek *Krrrr...okodil* van Catherine Rayner is daar de aanleiding voor. *Krrrr...okodil* wil met andere dieren spelen. Hij wil samen met ze spetteren, spatteren en stampen langs de oever van de rivier. Maar de kikkers en het nijlpaard willen niet spelen, ze willen genieten van de rust en de zon en vinden *Krrrr...okodil* een vervelende lawaaimaker.

Pedagogisch medewerker Saskia heeft het prentenboek al vaak gelezen en besproken met de kinderen. De kinderen zijn dol op de lawaaiërige *Krrrr...okodil* en 'lezen' complete zinnen uit het boek mee. "Daar komt *Krrr...okodil*", Ga weg *Krrrr...okodil* brult het nijlpaard, je bent echt heel vervelend." Saskia wil samen met de kinderen het verhaal uitspelen in de zandtafel. Eerst heeft ze met twee kinderen de zandtafel ingericht met kikkers, het nijlpaard en natuurlijk *Krrrr...okodil*. Een gegraven rivier wordt met bekertjes water gevuld.

Vandaag wil Saskia met Chiel en Bram de zandtafel verder inrichten en het verhaal uitspelen. Bram pakt meteen de

Fotografie: Hermien de Waard

krokodil en brult 'Krrrr...okodil. Chiel is geïnteresseerd in het beetje water, dat nog in de rivier staat, hij plenst erin met zijn handen. Dan haalt Chiel zijn handen uit de rivier. Het water is weg. Wat nu? Saskia wijst naar een plastic kan. "Heb je daar iets aanaan?" Chiel pakt de kan en gaat hem meteen vullen bij de kraan. Hij giet het water in de zandtafel en laat daarna een kikker in het water plonsen. Saskia ziet een kans om het verhaal op gang te brengen. "Zie je dat *Krrrr...okodil*,

zegt ze tegen Bram die *Krrrr...okodil* nog steeds vast heeft, daar is kikker." Bram laat *Krrrr...okodil* met een plons in het water springen. Nu springen en plonsen kikker en *Krrrr...okodil* samen in het water. "Gaan jullie samen spelen?", vraagt Saskia. De kinderen reageren niet op haar vraag en begraven de dieren nu in de modder. Saskia pakt een kikker "Mag ik meespelen?" De kinderen reageren niet, ze gaan verder met andere kikkers in de modder begraven. Saskia snapt dat ze dit moment een andere interesse hebben dan het verhaal naspelen. Lekker bewegen en manipuleren met de modder is wat de kinderen willen. Saskia verbindt zichzelf en haar taal nu aan het spel van de jongens. "Huh... waar zijn de kikkers gebleven?" En hup de jongens laten de kikkers uit de modder springen. "He", reageert Sandra verbaasd. "Waar waren ze nou?" De jongens begraven de kikkers weer in de modder. "Oh, ik snap het", zegt Saskia. "De kikkers zaten verstopt in de modder. Even kijken of *Krrrr...okodil* ze kan vinden." Ze pakt *Krrrr...okodil* en laat hem snuffelen. "Snuff, snuff dat is makkelijk. Mmmm ik ruik ze meteen." En ze laat *Krrrr...okodil* met zijn bek de kikker van Bram opgraven. "Snuff, snuff, nu de andere kikkers." Daar wachten de jongens niet op. Met twee handen gooien ze extra modder op de nog verstopte kikker. "Mmmm", *Krrrr...okodil* druift af. "Deze kikker kan ik niet vinden.

Kinderopvang Het Vonkje in Den Helder.

Fotografie: Hermien de Waard

De Gigantosaurus ...

In mijn groep 1-2 gaat het over dino's. De kinderen zijn er vol van! Het boek 'De Gigantosaurus' van Jonny Duddle is een absolute hit. Ik lees het eindeloos veel voor en telkens bij het eten en drinken komt het boek weer tevoorschijn. Alle kinderen kennen het verhaal en de meeste 'lezen' hardop mee.

Met de verhaallijn zit het wel snor en ik besluit een vertelafel in de zandtafel te maken.

Deze keer maak ik de vertelafel zelf. We hebben dan al een mooi stukje landschap om in te spelen. Ik begin met een groepje leerlingen het verhaal te spelen. De kinderen weten het verhaal al goed. Tijdens het spelen lopen ze tegen allerlei kwesties aan. Zo blijven de pootafdrukken van de dino's in het droge zand helemaal niet zichtbaar. Er ontstaan géén sporen. Tijd voor onderzoek. Hoe zorgen we ervoor dat er sporen gemaakt kunnen worden. Er wordt water gehaald en uitgeprobeerd net zo lang tot er sporen zichtbaar worden.

Om het verhaal goed te kunnen spelen zijn rotsen, takken en een dodonest nodig. Tijdens het buitenspelen gaan de kinderen op zoek naar bruikbare materialen die ervoor zorgen dat de zandtafel de juiste uitstraling krijgt en het verhaal goed gespeeld kan worden. Sommige kinderen pakken tijdens het spelen het boek erbij als zij het heel precies willen

Fotografie: Hermien de Waard

Fotografie: Hermien de Waard

doen. Een groepje leerlingen komt met een idee om een beeldende samenvatting te maken. Zij maken tekeningen waarmee het hele verhaal gespeeld kan worden. Deze tekeningen worden opgehangen en geven ook aan andere kinderen houvast tijdens het spelen.

De vertelafel in de zandtafel is de meest populaire activiteit tijdens de speelwerkijd. Ook de NT2-leerlingen kiezen er graag voor. Voor deze kinderen is het van belang dat ik mijn rol niet alleen richt op de spelbegeleiding, maar ook op de taalbegeleiding. Ik doe taalaanbod en richt mij op de be-

langrijke woordenschat. Zo zorg ik ervoor dat ook voor deze groep het plezier in het verhaal blijft. We geven ook voorstellingen. Kinderen spelen het verhaal, terwijl anderen kijken, in een kleine of in de grote kring. Ook deze activiteit zorgt voor veel plezier en leerzame momenten.

i Kimberly van Gemonden is werkzaam als groepsleerkracht van groep 1-2 op basisschool De Archipel in Amsterdam